

1Koningen 3: 1-15, Lukas 7:11-17

(23-02-2020, Voorhof, Mar van der Velden)

Gemeente, lieve mensen

Salomo is de zoon van Bathseba en koning David, maar het gaat niet goed met hem. Terwijl de voortekenen zo gunstig waren. Bij zijn geboorte al. Zijn vader David noemde hem Salomo, en daar zit Sjaloom in, Sjalomo, de koning van de vrede, en hij had direct ook al een bijnaam: Jedidja, lievelingetje van God. Daarmee is de toon toch gezet voor een mooi leven? Door zijn vader zelf aangewezen als zijn troonopvolger. En op het moment dat hij koning wordt, trouwt hij nota bene met de dochter van de Farao van Egypte. En toch gaat het niet goed met Salomo. Wat is er met hem aan de hand? Waarom is hij niet gelukkig? Hij heeft toch alles wat zijn hartje begeert? Welvaart, erkenning, aanzien.

Als kind had het hem ook aan niets ontbroken. In dat huis van vader David. Ja daar waren vele woningen. Want Bathseba was niet de enige vrouw van David. Daar waren er op zijn minst nog zeven, zegt de Bijbel in het Kroniekenboek. Ik stel me zo voor dat de kleine Salomo ze allemaal 'tante' noemde: tante Ahinoam, tante Abigail, tante Maächa, tante Haggith, tante Abital, tante Eglä, tante Michal. Een huis vol tantes, en dus ook een huis vol broertjes en zusjes, halfbroertjes en -zusjes.

En een vader die er bijna nooit was. David, de ontzaggenlijke held, altijd op oorlogspad. De vader des vaderlands. En daarnaast ook nog Psalmddichter, harpspeler. Wat kon die man eigenlijk niet? Wat een mán was dat, David. Een man van macht.

Het ging vroeger thuis altijd over vader David. David vóór en David na, een gigantische man. David de reuzendoder, David die zijn tienduizenden versloeg, David de schrik van de Filistijnen. David de Gezalfde, de door God zelf aangewezen koning van Israel.

Maar hoe vaak zag Salomo zijn vader? David was altijd van huis en als hij thuis was moest hij zijn aandacht verdelen over de regering van zijn rijk en al zijn vrouwen en de kinderen die hij bij hen had verwekt.

Die vader van hem, dat was een monument geworden, een torenhoge zuil, uit wiens schaduw Salomo wel nooit zal kunnen komen.

Salomo was ook een heel ander jongetje dan zijn broertjes. Salomo had de Here lief, zegt de Bijbel en wandelde in de inzetten van zijn vader David. Een gehoorzaam, lief jongetje dus, dat maar één ding wilde, in de gunst blijven van zijn

vader, zich koesteren in zijn grootheid. Maar die halfbroers van hem, dat waren heel andere kinderen, vechtersbazen, die speelden alle gevechten en veldslagen van hun vader met elkaar na.

Knokkers waren het. Als ze even de kans kregen gingen ze naar het legerkamp. Werden door de officieren op handen gedragen. Energieke kerels, met ambitie. Ze wisten wat ze wilden. Ieder van hen was ervan overtuigd dat hij alleen de enige ware opvolger van de koning was.

De Bijbel vertelt b.v. van Absalom en van Adonia. Maar die zijn het niet geworden. Het verhaal van Absalom kent u natuurlijk. Absalom met zijn lange haren. Die probeerde op zijn eigen, gewelddadige, manier uit de schaduw van zijn vader te komen.

Maar nee, niet zij, maar Salomo werd koning, dat kleine gelovige jongetje, dat niet ging vechten, maar veel liever samen met zijn moeder de liedjes van zijn vader zong, de Heer is mijn Herder en zo. Salomo Jedidja, lievelingetje van de Eeuwige, troetelkindje van David. Ja, hij was in de watten gelegd, het had hem aan niets ontbroken.

Of toch? Was er iets misgegaan?

Hoe komt het anders dat langzaam maar zeker zich bij hem in zijn hoofd het idee had vastgezet, dat hij het nooit zou kunnen, koning zijn?

Wat hij steeds bij zichzelf dacht: Ik stel toch eigenlijk niets voor. Wie ben ik nou alles bij elkaar? Wat ben ik nou meer dan de zoon van, de zoon van David? Dat kind van David. Ik ben alleen iemand dankzij David, verder weet ik niet uit te gaan of in te gaan. Om wanhopig van te worden.

En we lezen dat de wanhoop bij Salomo ernstige vormen begint aan te nemen.

Hij begint nu te offeren op hoge plaatsen. Hoger en hoger offert hij, tot in Gibeon, dat betekent: allerhoogste plaats. Hoger kan niet meer, duizend brandoffers. Toe maar. Dat is niet gezond meer. Salomo is ten einde raad.

Duizend brandoffers! Zie je me wel, hoor je me wel? Ik ben er ook nog. Hier kijk nou, ik heb er alles voor over. Kijk eens wat ik allemaal doe. Kijk nou! Ik ben ook iemand.

Iemand die zo doet, iemand die zo vertwijfeld in het leven staat, kampt met een verschrikkelijke onzekerheid: Ben ik wel iemand? Kan ik het leven wel aan? Ik kan toch nooit voldoen aan het beeld van mijn vader en de verwachtingen die mensen van mij hebben?

Want wie kan er nou zijn als mijn vader David?

Duizend brandoffers. D'r gaat me daar voor een kapitaal de lucht in op de berg Gibeon. Want zo

gaat dat. Als het van binnen niet goed zit, dan gaat dat geld kosten. Als het van binnen niet goed zit, als het daar vol zit met onzekerheid, twijfels, negatieve gevoelens, als je in je leven geen vrede vindt vanuit het geloof in Gods goedheid, als het van binnen niet goed zit, dan moet het van buiten komen, dan moet je de zin van je leven kopen. Als het van binnen niet goed zit dan moet het komen van de snelste auto's, de grootste huizen, de mooiste kleren, de duurste parfums, verste vakanties, de wildste spelletjes, maar ook de grootste opofferingen. Als het van binnen niet goed zit, dan moet het verdiend worden, dan is het pas goed als het pijn doet: Zelfverloochening, opofferingsgezindheid, niet uit liefde, maar uit onzekerheid: ik stel toch niks voor.

Maar iedere daad van zogenaamde naastenliefde, jezelf wegcijferen, is dan niet anders dan de grote schreeuw op Gibeon, de hoogste plaats ter wereld: Zie je me wel, ik ben er toch ook nog. Ik ben toch iemand. Je kunt mij niet over het hoofd zien.

Duizend brandoffers, duizend keer schreeuwen: Kijk eens wat ik allemaal kan, om te zeggen: ik kan eigenlijk niets.

Duizend offers om te zeggen: ik heb je niets te bieden. Het is zo afschuwelijk leeg bij mij van binnen.

Wat kunnen mensen vreselijk in de knoei raken. Juist als het schijnbaar aan niets ontbreekt. Juist als alles uiterlijk zo voor de wind gaat. En dan van binnen niet weten uit te gaan of in te gaan. Geen kop of staart aan je leven kunnen vinden. Wat kunnen mensen vreselijk in de knoei raken, als ze niets met hun leven kunnen aanvangen. Ja natuurlijk, je kunt het ontvluchten. Door dingen te kopen. Rijkdom te verwerven. Je kunt het ontvluchten door aanzien te verwerven, door altijd jezelf weg te cijferen. Dan ben je tenminste nog iemand in het oog van anderen. Maar van binnen is het leeg en blijft het leeg.

En te midden van de crisis, nadat hij als een razende te keer was gegaan met zijn duizend brandoffers, legt Salomo zich dodelijk vermoeid neer op Gibeon. En hij droomt. En in die droom komt eindelijk het antwoord op zijn twijfels. In de droom verschijnt hem: God, zachtjes, als een liefdevolle, zachte, begrijpende macht. Niet op verwijtende toon spreekt Hij: Wat ben je nou allemaal aan het doen Salomo? Heb ik je niet alles gegeven wat mogelijk is, kun je niet wat dankbaarder zijn!

Nee, vol liefde, zacht en begrijpend klinkt het in Salomo's droom: Vraag maar jongen, wat kan ik je geven?

En dan komt het er allemaal uit. Alles wat al jarenlang in zijn hart rondspookt aan onzekerheid, gevoelens van schuld en minderwaardigheid komt er in een stortvloed van woorden uit. Salomo begint natuurlijk direct over zijn vader, zijn geweldige vader. Hem hebt gij groot gemaakt, groot in gerechtigheid en in oprechtheid van hart. En ik? Ik ben maar zijn zoon. Ja, eigenlijk is het zo: ik ben als zoon van David een soort beloning voor zijn gerechtigheid. Hoe kan ik dat nou ooit waarmaken! Gij hebt mij koning gemaakt in de plaats van mijn vader David, maar ik ben maar een kleine jongen, ik weet niet uit te gaan noch in te gaan. En daar zit ik dan op de troon. Wat moet ik nu? Met al die mensen om mij heen, die verlangen dat ik hen leidt, dat ik hen de weg wijs. Dat ik hen vertel wat goed is en wat kwaad? Hoe kan ik dat nu? Hoe kan ik nu voor anderen kiezen? Ik kan nog niet eens voor mezelf een keuze maken, ik heb me altijd laten leiden door mijn vader! Geef mij toch een wijs hart, dat ik uw volk kan richten, door te kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad.

Vraag maar jongen, wat kan ik je geven?

Is dat niet de enige goede vraag die je kunt stellen bij mensen in zo'n crisis: Wat zal ik je geven? Zeg het maar. Wat kom je tekort, Waaraan schort het?

En Salomo kon twee kanten op: hij kon oneerlijk zijn tegen zichzelf en tegen God. Hij kon zijn problemen blijven ontvluchten en vragen om een lang leven, rijkdom, overwinningen, roem, maar daarmee zou hij de rest van zijn leven zichzelf met zich meeslepen in een welvarend maar verder vreugdeloos bestaan.

Salomo koos de andere weg. Hij was eerlijk. Hij bracht direct onder woorden wat hem nu al jaren bezighield. En dat alleen al, eerlijk zijn, onder ogen zien wat je ten diepste bezighoudt, daarvan gaat een verlossende, genezende kracht uit.

Want God zegt:

Je vraagt om een wijs hart? Je hebt het al van mij gekregen. En let op: zodat je iedereen vóór jou en na jou overtreft. Eigenlijk staat er: zoals dat voor jou niet is geweest en na jou niet meer zal opstaan. Die woorden van God in de droom van Salomo: voor jou was er niemand zoals jij en na jou zal er ook niet meer opstaan. Als je dat toch diep in je hart kunt ervaren, dat God dat tegen je zegt: Jij, je bent uniek. Voor jou was er niemand zoals jij, en na jou zal er niemand komen als jij.

Dat diep in je hart ervaren, is dat niet waar het in het geloof allemaal om gaat? Het vertrouwen op God als je schepper die jou gewild heeft?

Hij heeft jou als persoon geschapen, zoals er niemand was voor je en niemand zal zijn na jou. Hij bevestigt je in je bestaan. Hij geeft jouw leven zin, Hij kan je leven vervullen. Hem te vertrouwen is de aanvaarding van wie je bent en het begin van alle wijsheid. Dan is het vrede. Hoe zou je ooit kunnen kiezen in gerechtigheid, hoe kun je ooit weten wat goed is en wat kwaad, als je steeds alleen maar jezelf in de weg loopt, onzeker over je herkomst en je doel?

Ik weet niet of u zich herkennen kunt in Salomo. In die Salomo van vóór de droom. Onzeker over wat je kunt, over wie je bent. Ik weet niet of u dat ook heeft. En dan plotseling sta je voor een grote opgave. Dat kan natuurlijk van alles zijn. Wat komt er niet allemaal op ons af? Een gebeurtenis in je gezin, op je werk. Opeens wordt er van alles van je gevraagd, en je weet zeker dat je het niet kan volbrengen. Een relatie aangaan met iemand, bij voorbeeld. Dat je ook verantwoordelijk wordt voor iemand anders. 'Dat kan ik toch niet opbrengen'. Of de onzekerheid als je vader wordt of moeder: 'Een kind opvoeden, ik?, dan moet ik toch eerst zelf iemand worden'. Dat zijn vragen die de kern raken van je bestaan. Dan is de verleiding groot om alles maar door je handen te laten glijpen. Om alles te ontlopen. Als er dan iemand bij je komt, die tegen je zegt: Jij, jij moet het doen, dat kan jij alleen. Zoals jij is er niemand. Voor jou is er niemand geweest als jij, en na jou zal er niemand meer opstaan als jij.

Wie hunkert er niet naar een ervaring zoals Salomo had? In een droom, of zomaar in een ontmoeting. Of misschien wel in een lied dat je zingt, een verhaal dat je leest. Als plotseling een last van je afvalt omdat je het merkt, dat er een God is die jou gewild heeft, die jou gemaakt heeft zoals je bent. Hij heeft mij bedacht, dit hoofd, deze handen, dit lijf, dit hart, dat was allemaal zijn idee. Hij heeft mij bedacht en Hij zal over mij waken tot in lengte van dagen. Je hoeft nergens bang voor te zijn. Je hoeft niets te veroveren, je hoeft niets te verdienen.

Zou je dat niet het allerliefste willen? En is ook dát niet precies wat zoveel mensen in Jezus hebben gevonden? De mens die ons leven verandert, die ons angstbeladen bestaan met zijn licht vervult. De droom van een mens, die ter wereld kwam, zachtjes en teder, liefdevol. Die mens die in ons bestaan komt en zegt: Vraag maar, wat kan ik je geven? De mens die ons laat zien, dat God er is, die bij ons is, die wil dat we leven. Jezus, over wie we net lazen in Lucas, dat hij het

is, die doden tot leven wekt. De heelmaker, de Heiland, door wie we weten dat het niet belangrijk is of je wel genoeg doet, of je wel genoeg offert. Want we weten dat we door God zijn aangenomen.

Dat U dat mag ervaren, dat wens ik u toe. Zoals Salomo het zag in zijn droom. En de gevolgen daarvan zijn ook direct zichtbaar. Salomo gaat naar Jeruzalem, vertelt het verhaal. Hij heeft die hoogte niet meer nodig. Hij offert nu rustig brandoffers, vredeoffers voor de ark van het verbond. Offers uit dankbaarheid, vanuit een vredig hart en: zoals het verhaal zo hoog inzet met de Farao van Egypte en de hoogte van Gibeon, zo eindigt het waar een koning behoort te wezen: beneden. Hij richt een maaltijd aan voor zijn hovelingen, zijn dienaren en diensters. Niet voor de aristocratie, hij geeft geen groot kroningsfeest voor bevriende staatshoofden, maar een feestmaal voor zijn knechten. Als je weet dat God er is voor jou, dan weet je dat jij er bent voor de ander.

Gezegend de hand,
gelegd in de mijne
als teken van trouw
van samen toekomst scheppen.

Gezegend de mens,
die rakelings nabij
in tij en ontij
bij ziekte en gezondheid
tot in de dood mijn liefste naaste wil zijn

Gezegend de hand,
gezegend de mens,
gezegend wij,
die hier en nu
ernaar verlangen,
en met onze eigen handen tonen
dat wij voor elkaar
en met elkaar
gezegend zijn.

Amen.